СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК L. Ч. 114. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 23. травня 1942. No. 114. Jersey City, N. J., Saturday, May 23, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America, FIVE CENTS elsewhere.

Концерт в Честь Донни Ґресько-- Музичного Ґенія -- Увінчався Небувалим Успіхом

„Ди Винніпеґ Трибюн" з 19. травня 1942. приносить велику статю про те, як „Винніпеґ віддав пошану малій Лейді", та як цілий Вокер-театр був виповнений до останнього місця, щоб „музичний ґеній", Донна Ґресько, 14-літня канадійська скрипачка з українського роду, могла вже в будуччині грати на добрій скрипці, себто на тій, на якій саме грала на тому концерті. Згаданий канадійський часопис зааранжував цей концерт на ту ціль. Концерт випав понад усякі сподівання. Молоденьку скромну дівчинку, як відіграла композицію Менделзона (concerto in E-minor) засипано бурею оплесків і квітами. Молоденька скрипачка не тільки дістала знамениту скрипку, незвичайне тепле й ентузіястичне приняття, та, очевидно, знамениту музичну критику, але ще в додатку пані Р. Ф. МекВилйемс, дружина заступника губернатора, вручила їй і чек на $200. Вона зазначила, що є тільки одною з тої маси людей, що є в театрі, котрі прийшли сюди побажати молодій артистці щастя в тому переконанню, що вона колись, коли вже матиме за собою велику артистичну карієру, згадуватиме теплим словом отой концерт. Ми, казала пані МекВилйемс до Донни Ґресько, пильно слідили досі за кожним твоїм кроком і далі будемо слідкувати, як ти змагатимеш до тих небес, де вже мистці є близько досконалости своїх музичних осягів; як символ того, які ми горді з тебе, даємо тобі ось ту скрипку, знову в серцях своїх заховаємо назавжди память про цей вечір, як і ті гарячі почування, які маємо до тебе.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОЛЯКИ В СПРАВІ ПОЛЬЩІ

Дня 21. травня прибула до Вашингтону польська делеґація, що зложила в Білому Домі меморіял у справі Польщі. Делеґацію приняв п. МекІнтайр, секретар президента Рузвелта. Делеґація зложить цей меморіял також і в департаменті стейту. Копію, підписану 200 визначними американськими поляками, відсилають до Лондону, до польського уряду на вигнанню, на руки президента Рачкевича. На чолі делеґації був М. О. Венґжинек, видавець нюйорської ґазети „Нови Свят". В склад делеґації входили ріжні особи, що займають визначні місця в орґанізованому польсько-американському життю.

ПОМЕР УКРАЇНСЬКИЙ РЕДАКТОР

Під таким наголовком доносить „Ди Винніпеґ Трибюн" про смерть Івана Данильчука, редактора „Кенедіен Юкрейніен Ревю", що був широко знаний серед українсько-канадійського громадянства. Помер, вернувши з довшої відчитової породожі, підчас якої говорив про потребу доложити всіх зусиль, щоб виграти війну. Покійний родився в 1901. році в Канорі, Саскачеван. Родичі його фармері. Мав університетську освіту і свого часу вчителював. Від молодих літ брав завжди активну участь в українському життю. Писав вірші й оповідання, а видаваний ним журнал набував щораз більшої популярности в Канаді й тут в Америці.

ПОГИБ ЗА МОРЕМ

Іван Р. Сахній з Кизева, Саскачеван, є одним з тих багатьох молодих канадійців з українського роду, що кладуть життя у тій війні за свободу. Погиб поза Канадою. Оставив вдовою молоду жінку і сиротою молоденького синка.

ГОЛОД НА ЗЕМЛЯХ, ЩО БУЛИ ПІД ПОЛЬЩЕЮ.

В британськім парляменті заявив Дингл Фут, що згідно з одержаними відомостями з усіх країв, що знайшлися під націстівською окупацією, найбільше терплять польські землі й ті, що їх німці забрали, наступаючи на Совети.

Жив у Нужді, Але Душею не Кривив

Канадійська „Будучність Нації", подаючи про смерть поета Василя Пачовського у Львові, додає, що Покійному польська влада не хотіла дати посади ґімназійного учителя, ні жадної пенсії. Він жив довгий час тільки добродійством митрополита Шептицького і кількома центами, що їх діставав за працю в Рідній Школі. Хоч жив у нужді, але ніколи не скривив душею перед ворогом і заховав гідність і недосяжну ідейність поета. Втрата таких людей — це втрата дійма̂юча, незаступима, пише згаданий журнал.

Мексико Готовиться Виповісти Державам Осі Війну

МЕКСИКО СИТІ. — Затоплено ще один мексиканський корабель, що ще більше розярило мексиканців. Та рішальним не буде отсей гнів, а відмова Німеччини приняти протест мексиканського уряду в справі затоплення мексиканського корабля німецькою субмариною біля Фльориди. Кажуть, що Мексико поступить у тому випадку так, як каже поступати „народня честь". Це означалоб виповідження війни. І то не тільки Німеччині, але теж і Японії та Італії. Урядові кола переконані, що так дійсно станеться, що знову малоб не мале значіння для Обєднаних Держав, бо це означалоб тіснішу воєнну кооперацію між Мексиком і Злученими Державами.

ПОЛЬСЬКА НАРОДНЯ РАДА, СОВЕТИ І ЖИДИ

З Лондону доносять до „Джуїш Морнінг Джорнел", що на нарадах польської „Ради Народовей" (щось у роді польського парляменту на вигнанню), д-р Іґнаци Шварцбарт поставив домагання, щоб польський уряд повзяв перед советським урядом ріщучі кроки щодо советських постанов, які вважають за советських громадян тих, що були перше польськими громадянами. Іде тут про тих, що походять з українських і білоруських земель, які заняли Совети. Через те, казав Шварцбарт, Совети не дозволяють жидам, що були передше польськими громадянами, покидати Совети, навіть таким, що мають дозвіл на вїзд до Палестини.

ПЕРШЕ МІСЦЕ: ДЕПАРТАМЕНТ СТЕЙТУ.

Президент Рузвелт зазначив, що не може бути сумніву щодо того, хто є на першому місці між ріжними державними урядами і установами. Першим є: департамент стейту.

ЯПОНЦІ В ВАРШАВІ.

В Варшаві перебувала японська військова місія, щоб пізнати, як німці адмініструють загарбаними краями.

АМЕРИКАНЦІ В ҐІБРАЛЬТАРІ.

Асошіейтед Прес подає, що націстівські радія передали, що до Ґібральтару прибули американські війська.

НЕМА РИБИ ДЛЯ ПОЛЯКІВ І ЖИДІВ.

Таке зарядив познанський ґавляйтер Артур Ґрейзер, як подає О. Н. А.

З ПОЛОНУ В КОНЦЕНТРАЦІЙНІ ТАБОРИ.

Турецький часопис „Єні Саба" подає, що під Одесою дісталось у німецький полон до тисячі польських вояків, яких Совети, опускаючи місто, не змогли перевезти на кораблі. Німці перевели тих поляків у концентраційні табори.

НІМЕЦЬКІ РОЗПОРЯДКИ ПРО ПОЛЯКІВ

„Данціґер Форпостен" подає, що полякам не вільно бувати в парках і в літнищах над морем, як теж сідати на лавки в публичних місцях. Знову в Варшаві проголошено, що поляк може висилати на тиждень тільки один лист, писаний по обидвох сторонах листового паперу і цензурований владою. Цензурі треба теж передавати до апробати торговельні оголошення.

ПРОТИ УКРАЇНСЬКИХ „СЕПАРАТИСТІВ" У КАНАДІ

Москвофільська ґазета „Світ" (ч. 20) журиться „Будучим Піємонтом Сепаратистів", себто канадійськими українцями, що бажалиб допомогти українському народови в Европі позбутись раз назавжди усіх окупантів і стати вільним і незалежним народом. „Світ"-ъ, очевидно, далі не визнає ніякої України, а тільки „Малоросію" та держиться погляду чорносотенців, називаючи тих, що хочуть, щоб український нарід був власним господарем на своїй землі, прихильниками націстів. І накликає канадійський уряд, щоб повзяв міри проти „українських сепаратистів" у Канаді. На те можна відповісти: Чи було коли інакше з москвофілами породи „Світа"? Денунціяція це їхня давна зброя, добре випрактикувана за царських часів. Тепер тільки забувають, що вони в Америці, а тут інші люди й інші звичаї. Такі, що знають справжню ціну ось такій роботі й гидяться нею.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Яка Надія для України

Всі ми не маємо найменшого сумніву, що Америка переможе та вийде з цеї війни з великою славою. Кожний день приносить нам не тільки щораз більше випродукованого воєнного знаряддя, але й щораз більше геройських вчинків синів американської нації. Ось те й є ґарантією нашої перемоги. А коли є чого побоюватись, то хіба того, що буде по війні, себто по нашій перемозі. І тут, коли іде про саму Америку, про її внутрішне життя, то ми певні, що молодий і підприємчивий американський нарід скоро знайде розвязку того, як нам перейти з воєнного життя на звичайне, цивільне. Ми теж певні, що й ті великі соціяльні переміни, що є добрі й потрібні, а на які ще треба булоб довго ждати, якби не було війни, будуть вдержані й по війні. Турбує нас одначе що інше. А саме те, як буде з іншими краями і народами, а зокрема, яка судьба жде той нарід, з якого ми походимо. Бо український нарід так тяжко скривджено по минулій світовій війні, що є оправдане усяке таке побоювання.

Очевидно, що ніхто не є нині всилі заповісти з цілою певністю, як виглядатиме в світі той „новий порядок", про який стільки тепер чуємо. Зате можемо припускати, що як у минулому, так і тепер діють реакційні й імперіялістичні сили, що не дуже хотілиб бачити в світі великі соціяльні переміни, як теж такий новий уклад міждержавних сил, що унеможливлював би поневолювання одного народу другим, чи одної держави другою, як під оглядом політичним так і економічним. Ось з того боку добре знати, що в Злучених Державах маємо при кермі держави, в нашому уряді, аж такої міри проґресивних людей, що глядять на повоєнні зміни навіть не з американського, а з загально світового й загально людського боку. Вони хочуть доконче довести до того, щоб усім людям було в світі краще жити, без огляду на те, на якій півкулі вони не жилиб і до якої раси себе не зачислялиб. Вони навіть кажуть отверто, що хочуть, щоби було краще жити людям в Німеччині, з якою тепер воюють. Бо тільки тоді, коли всі народи будуть задоволені, не буде страху за нову війну. А коли так справи маються, а воно так дійсно є, то як можна припускати, щоб в такому новому світі знову кинено український нарід на поталу якимсь ґрабіжникам, щоб його далі обдирали, голодом вигублювали, чи нищили іншими способами?

Америка рішилась дорого заплатити за свою свободу і за свободу в світі. Демократія, яку вона оборонює, не буде повторенням помилок з 1918. року. І не буде вже тепер вицофання Америки з повоєнної Европи, чи з повоєнного світа. Вона й по війні буде в ньому зо всіми своїми капіталами: воєнними, ідейними, фінансовими і економічними.

Буде це цілком певно дуже довгий процес, заки доведеться Европу і світ до сякого такого ладу. Але той лад прийде! Він може не зможе скоро виелімінувати усіх старих інтриг і амбіцій ріжних імперіялістів і шовіністів. І може не зможе відразу знищити всі нахабства і насильства, що їм віддані ріжні народи тепер, чи може будуть віддані в перших хвилинах по війні, бо й з тим треба рахуватись. Але не зважаючи на те, треба вірити, що новий лад у світі таки іде. Він готується і тут, і то головно в Вашинґтоні, в нашій столиці. І це є для нас та найважніша запорука, що й український нарід не лишиться по війні без американської опіки. Не вірити в те, значить, на нашу думку, не розуміти, що діється в самім нашім краю. Значить нічого не знати, до чого Америка приготовляється і до чого прямує президент Рузвелт та наш уряд. А вони про ті справи говорять щораз голосніше й щораз виразніше. Тільки біда, що ті голоси покищо ще не до всіх доходять. А головно не доходять до тих, кому не подобаються оті справедливі й дійсно християнські засади, які думає наш уряд застосовувати при встановлюванню нового порядку в світі.

ЯК ЦЕ СОБІ АМЕРИКАНСЬКІ ПОЛЯКИ ТОЛКУЮТЬ

„Нови Сьвят" подає, що у Львові отворено 20 кіноматоґрафічних театрів, в тому: 10 польських, 6 німецьких і 3 українських. На кожному видніють написи у відповідній мові. Ось ті цифри, пише польська ґазета, свідчать невимовно про те, що „навіть німці мусять визнати польський характер Львова".

ХВАЛИТЬ ПОЛЬСЬКИХ ЛЕТУНІВ.

Советський ґенерал Комаров дає в „Червоній Звізді" признання польським летунам, що „літали над окупованими польськими землями і звідтам привезли цінні фотоґрафічні знимки, потрібні для воєнних цілей".

УКРАЇНСЬКИЙ МОЛОДИЙ СКРИПАК ВІДЗНАЧИВСЯ

„Ню Кесл, Па., Нюз" з 27. квітня подає, що в Бломсборґ, на стейтовім конкурсі музикантів і співаків з усіх вищих шкіл Пенсилвенії, грав теж молодий, 17-літний Андрій Лісько, що дістав перше відзначення. Це молодий українець з Ню Кесл, член У. Н. Союзу.

З ШКІЛЬНИЦТВА У ЛЬВОВІ

Нюйорський „Нови Сьвят" подає за часописом „Ґонец Краковскі", що дня 15. травня відновлено у Львові політехніку, що тепер зветься Технічним Інститутом. Ректором є німецький професор Ведефельд, а заступником ректора українець Перхович. З професорів згадується за такі особи: Фещенко, Чопійський, Туркевич, Мілянович, Шумовський, Левицький, Гірняк, Ковальчук і Лукашевський. Як асистенти - професори: Кочан, Медвідь, Декур, Кернякович, Толопка. Часопис каже, що це українці. Прізвищ польських професорів, каже часопис, не подано. Подання на науку мусять бути подані в німецькій мові. На політехніці будуть отворені такі відділи: архітектури, економії, будови машин, електротехнічний. Для лісництва і хліборобства буде створений окремий інститут.